

Filosofie a „jasnost“

C. D. Broadův odpor a odmítání „nejasnosti“ ve filosofii na jedné straně legitimně i problematicky navazuje na starořecké filosofy, kteří odmítali zejména narativitu mýtů a mytologií, ale na druhé straně rovněž zčásti legitimně a zčásti problematicky (trochu wittgensteinovsky) zdůrazňuje vlastně „karteziánskou“ devizu „clare et distincte“, ačkoliv si musí být vědom toho, že žádná nová myšlenka se „nerodí“ (nepřichází) jako hotová a hned od počátku jasná a zřetelná, nýbrž že musí být postupně pročišťována, vyjasňována a stále precizněji formulována – což právě není ani dost dobré bez budování a vyjasňování kontextů, bez nichž by to prostě nikdy nebylo uskutečnitelné. To je ostatně možné dokumentovat třeba tím, že se podílel na promýšlení a upřesňování myšlenky (resp. teorie) emergentismu. Nedokáže-li se někdo naprosto přesně, jasně a zřetelně vyjádřit, nedokáže-li precizně formulovat nějakou myšlenku, nemusí to být nutně dokladem jeho myšlenkové konfuze, ale buď toho, že chtěl výsledky svého uvažování publikovat předčasně (k čemuž je řada dnešních administrátorů nutí), anebo také toho, že v dané chvíli, v daném dobovém kontextu to jaksi ani není možné, protože to víc nebo méně dalekosáhle přesahuje zaběhané zvyklosti (a konvence). Někdy je ovšem třeba něco výslovně a dokonce s důrazem povědět, i když to je nepřekonatelně spojeno s nesnází, jak to vyslovit. To pak vůbec nejde o nějakou myšlenkovou konfuzi, nýbrž o dosti zřetelný, někdy takřka „hmatatelný“ doklad toho, že musíme něco udělat se svým vlastním myšlením, se svým myšlenkovým přístupem, s některými svými nekontrolovanými předpoklady nebo jen nevyslovenými či dokonce neuvědoměnými myšlenkovými návyky (jimiž nejsou zatíženi jen ti druzí, ale také ten, kdo si už do jisté míry nějak uvědomuje, že je třeba takové změny, i když neví ještě přesně, v čem nebo jaké).

(Písek, 100828-1.)